

Winstgevend boeren met scherpe milieunormen

Koeien & Kansen-bedrijven realiseren gemiddeld een hoger saldo en een iets lager inkomen dan vergelijkingsgroepen. De verschillen zijn echter groot door bedrijfsomstandigheden en ondernemerskeuzes. Toch tonen ze aan dat scherpe milieunormen niet ten koste hoeven te gaan van het economisch resultaat. De maatschap Menkveld-Wijnbergen is daarvan een goed voorbeeld.

Foto: provincie Gelderland, Corine Quarles van Ufford

Maatschap Menkveld-Wijnbergen

Het melkveebedrijf van de zwagers Bertus Melkveld en Hennie Wijnbergen in Gorsseel is ruim 80 hectare. In 2007 produceerden ze bijna 950.000 kg melk. Daarmee lijkt de intensiteit met 12.500 kg melk per ha niet hoog; zie tabel 1. Dat beeld wordt echter anders als je ziet dat ze vanwege beheerspakketten zo'n 20 hectare helemaal niet bemesten en bijna 9 hectare niet voor de eerste snede. Kijkend naar 'effectieve' hectares, dan schatten Bertus en Hennie hun intensiteit op zo'n 15 à 16.000 kg melk per hectare.

Beheersgras speelt grote rol op het bedrijf

Slim inpassen van beheersgras is een belangrijk kenmerk van het bedrijf. Mede door de beheersvergoedingen zijn de totale opbrengsten namelijk ruim een euro per 100 kg melk hoger dan bij de spiegelgroep (een spiegelgroep is een vergelijkingsgroep met o.a. een overeenkomstige intensiteit en melkproductie op bedrijfsniveau, zie tabel 2). Bertus en Hennie brengen het beheersgras tot waarde als voer voor droge koeien en jongvee. Dat verlaagt gelijk de stikstofexcretie. Omdat een deel van de beheersgrond wel meeteit als plaatsingsruimte voor mest, kunnen ze op het 'gangbare' grasland meer dierlijke mest uitrijden. Zo winnen ze kwalitatief goed ruwvoer voor het melkvee en besparen ze op kunstmest. Hierdoor zijn hun gewaskosten met € 1,29 per 100 kg melk € 0,40 lager dan de spiegelgroep. Een deel van de beheersvergoeding gebruikt de maatschap voor de aankoop van snijmaïs voor het melkvee. Deze ruwvoeraankoop is er de oorzaak van dat de totale voerkosten hoger zijn dan bij de spiegelgroep (+ € 0,18).

Slechte verkaveling

Minder gunstig is de slechte verkaveling. Ongeveer 30 hectare ligt binnen 700 meter van de stal. De overige ruim 50 hectare ligt gemiddeld op ruim vier kilometer. Dit verklaart de hogere kosten voor werk door derden (+ € 0,70). Omdat transport veel tijd en dus geld kost en omdat er bovendien voldoende eigen arbeid beschikbaar is, kiezen de zwagers ervoor om in eigen beheer de mest uit te rijden. Dit verklaart mede hun hogere kosten voor machines (+ € 0,51).

Klaar voor de toekomst

In 2007 zijn de kosten voor grond en gebouwen € 2,76 per 100 kg melk hoger dan de spiegelgroep. Dit komt door de bouw van een nieuwe stal. Met de nieuwe stal is er ruimte voor 200 stuks grootvee en is er dus nog sprake van onderbezetting, zodat de maatschap langzaam verder kan groeien in de toekomst. Uiteindelijk weten Menkveld en Wijnbergen in het 'onrustige' jaar van de bouwrij een ongeveer gelijk saldo graasdieren en inkomen uit bedrijf te halen als de spiegelgroep. Bedenk daarbij ook dat ze in 2007 al werkten met de gebruiksnormen van 2009. Dit geeft dus vertrouwen dat ze in het vervolg weer bij de betere bedrijven horen qua economisch resultaat, want dat is volgens de zwagers een goede garantie voor de continuïteit van het bedrijf.

Gerben Doornewaard, LEI

Tabel 1: Bedrijfsgegevens Koeien & Kansen-bedrijf Menkveld-Wijnbergen (mts MW) en spiegelgroep (2007)

	mts MW	Spiegel	Vershil
Cultuurgrond (ha)	82,3	81,9	+ 0,4
Grasland (ha)	63,9	59,3	+ 4,6
Maisland (ha)	12,1	17,5	- 5,4
Marktbaar gewassen (ha)	6,3	5,0	+ 1,2
Totale melkproductie bedrijf (kg)	946.335	950.728	- 4.393
Intensiteit (kg melk/ha voederoppervlak)	12.442	12.451	- 9
Melk/koe(kg)	7.571	8.007	- 436
Krachtvoer/100 kg melk (kg)	21,9	27,0	- 5,1

Tabel 2: Opbrengsten graasdieren op Koeien & Kansen-bedrijf Menkveld-Wijnbergen (mts MW) en de spiegelgroep (in euro per 100 kg melk in het jaar 2007)

	mts MW	Spiegel	Vershil
Totale opbrengsten graasdieren (a)	43,63	42,57	+ 1,06
Totale toegerekende kosten graasdieren (b)	11,94	11,03	+ 0,91
- waarvan veevoer	6,30	6,13	+ 0,18
- waarvan veekosten	4,35	3,22	+ 1,13
- waarvan gewaskosten voederoppervlak	1,29	1,69	- 0,40
Saldo graasdieren (c = a - b)	31,68	31,53	+ 0,15
Saldo overig (d)	4,91	5,34	- 0,43
Niet toegerekende kosten (e)	23,23	23,44	- 0,21
Betaalde arbeid	0,12	0,35	- 0,23
Werk door derden	2,56	1,86	+ 0,70
Machines, werktuigen en installaties	5,84	5,33	+ 0,51
Grond en gebouwen	8,25	5,49	+ 2,76
Quotum	5,20	7,52	- 2,32
Overig	1,26	2,90	- 1,64
Productieresultaat (f = c + d - e)	13,36	13,44	- 0,08
Betaalde rente (g)	4,99	4,77	+ 0,22
Inkomen uit bedrijf (h = f - g)	8,37	8,66	- 0,30

Barend Meerkerk, PPP-Agro Advies:

“Met BEX gemiddeld 3000 euro bespaard in het rivierengebied”

“Ik gebruik bij het grootste deel van mijn klanten de BEX al vanaf het begin dat het is toegestaan. Elk jaar realiseren ze daar een behoorlijk voordeel mee op de mestafzetkosten. Ook dit jaar weer gemiddeld 300 ton mest. Vooral klanten die er echt op letten, kunnen veel voordeel behalen met BEX. In 2008 was dat een gemiddeld 10% lagere stikstof- en 13% lagere fosfaatexcretie. Dit komt ongeveer overeen met 15.000 kg melk per hectare zonder mestafzet.

Opvallend vind ik de grote spreiding in fosfaatefficiëntie (26% tot 37%), grotendeels veroorzaakt door de verschillen in fosfor aanvoer met krachtvoer (4,1 tot 6,3 gr P per kg). Hier is nog veel te winnen. Dat wordt zeker belangrijker, nu er gedifferentieerde fosfaatgebruiksnormen komen. De spreiding bij stikstofefficiëntie is kleiner (22% tot 28%), maar evengoed nog zeer de moeite waard om op te sturen. Ik kan u dan ook zeker aanraden uw eigen BEX-resultaten eens uit te (laten) rekenen!”

Johan Temmink, ForFarmers BV:

“BEX 2009 uitstekende managementtool”

“De bedrijfsspecifieke excretie (BEX) is in 2006 ontwikkeld zodat veehouders kunnen aantonen dat ze met hun melkvee een lagere excretie hebben dan de forfaitaire normen. Door gebruik van de BEX zien we dat lagere excreties mogelijk zijn voor zowel stikstof als fosfaat. De aanpassingen in 2009 leiden daarbij tot een betere inschatting van de gebruikte hoeveelheid ruwvoerders. Zo geeft de analysepagina nu inzicht in de verhouding van de verschillende voedermiddelen op het bedrijf. Verder kan de veehouder de kengetallen RE en P per kVEM gebruiken om efficiënt met mineralen om te gaan op zijn bedrijf en om de verliezen te minimaliseren. Efficiënt produceren betekent meestal ook produceren tegen lage kosten. Al met al beschouw ik de BEX 2009 als een prima managementtool waar de veehouder in samenspraak met onze adviseur goed gefundeerde beslissingen mee kan nemen.”